

ilmunud

Herakleesest „Nullpunktini“

Alli Lunter

176 lk

pehme köide

Põhikooli kirjanduskonsepktide kogumik sisaldab riiklikus õppekavas soovitatud kirjandusteoste käsitlusi, lisaks ülevaateid mõnedest teistest kirjandusklassikasse kuuluvatest teostest ja eesti noortekirjanduse viimase aja tähelepanuväärsematest raamatutest. Teoste sisu avamisel on tähelepanu pööratud põhikooliastmes omandatavatele kirjandusteooria võtetele (kujundikeel, žanrid, stiil jm). Nii eesti kui ka maailmakirjandusse kuuluvad teosed on reastatud teoste esmailmumise kromoloogilises järjekorras.

Teeme koos. Mõnusad meisterdused

Sohvi Viik

48 lk

pehme köide

Raamat näitab, kuidas ka kõige lihtsamast materjalist on võimalik teha üks uus vägev mänguasi või siis koguni sünnipäevakink sõbrale. Kõigest on võimalik luua midagi uut. Tuleb lihtsalt järele mõelda ja proovida. Ära viska prügikasti tühja mahlapakki, sest sellest võid meisterdada näiteks naksaka mänguauto, kähara peaga nukukese või korvikese.

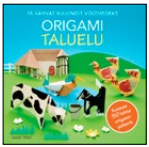
Origami. Talu

Mari Ono

128 lk

pehme köide

Talu elust jutustava lõbusa raamatu põhjal saad voltida lauta vahvad loomad ja põllule kasvama paberist maisi. Iga kujundi juures on kergesti järgitavad juhised ja illustreerivad fotod voltimise suunda näitavate nooltega. Alusta lihtsamate kujundite voltimisest ja kui oled põhivõtted selgeks saanud, liigu edasi veidi keerulisemate juurde. Raamatuga on kaasas 50 erikujundusega origami-paberi, et saaksid voltimisega kohemaid alustada.

Toorjuustukoogid

Hannah Miles

144 lk

köva köide

Raamatus on 60 klassikalise ja algupärase retsepti taevalikke hõrgutiste valmistamiseks. Siit leiad nii klassikalisi retsepte kui uusi ja üllatavaid ideid; tutvud toorjuustukoogi erinevate valmistamisviisidega ja saad teada, kui erineva maitsega need hõrgutised võivad olla. Kui suus sulavad toorjuustukoogid ka sulle meeldivad, on su kätte sattunud just õige raamat.

Ajamasin. Leiutised

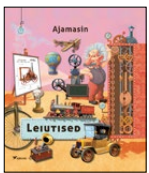
Oldrich Ružicka,

Silvia Sanža

32 lk

köva köide

Lennukid ja laevad, autod ja arvutid, televiisorid ja telefonid, rattad ja raamatud on meie igapäevaelu lahutamatu osa. Aga kes ja millal need kõik on välja mõelnud või leiutanud? Just sellest raamat lühiülevaate annabki. Raamatu kaanel olev mehhanism töötab nagu ajamasin. Lugeja saab otsustada, mis sajanisse või koguni aastatuhandesse tahab rännata, ja edasi piisab õige lehekülje leidmiseks üksnes nupu vajalikku asendisse lükkamisest.

Vesi voolab mitmes keeles

KÄTLIN KALDMAA

Tampere ülikoolis teatriteadust õppinud Emmi Itäranta (1976) esikromaan „Vesi mäletab“ on omapärase saamislooga raamat. Juba 1990ndate lõpul vahetusüliõpilasena Kenti ülikooli õppima sattunud kirjanik elab praegugi Inglismaal Canterbury ning kirjutab oma esimese romaani Kenti ülikoolis loovkirjutamise magistratuuris õppides ühekorraga kahes keeles – inglise ja soome keeles.

Romaan valmis, saatis ta selle kümnekonnale agendile Suurbritannias ja mitmele kirjastajale Soomes. Ei mingit vastust. Viimaks kuulutas kirjastus Teos välja fantaasia- ja ulmeromaanikäsikirjade võistluse, kuhu saabus üle 350 käsikirja. 2011. aastal kuulutati Emmi Itäranta „Vesi mäletab“ võistluse võitjaks, 2012. aastal pälvis romaan Kalevi Jänti auhinna ja praeguseks on raamatu õigused müüdud 14 riiki, viimati Taisse ja Malaisiasse. Ingliskeelne kirjastus ostis ühekorraga ära kolme raamatu õigused ja sealsed toimetajad olid äärmiselt hämmeldunud, kui nad aru said, et neile saadetud käsikiri ei ole mitte tõlge, vaid originaalkäsikiri, mille on kirja pannud inimene, kelle jaoks inglise keel on teine keel.

Sellal kui inglise keeles ilmub „Vesi mäletab“ alles käesoleva aasta sügisel, oleme meie õnnega koos ega pea enam päevagi ootama. Veetilgaga raamat on siin ja ootab lugemist.

Segu kõigest, mis on olnud

Kõige taga on ökokatastroof, globaalne soojenemine, mille tagajärjel maailm on põhjalikult üle ujutatud. Kaugel põhjas, Lapimaal, ent siiski allpool Rovaniemi (Rovaniemi kuulub juba maailma sellesse ossa, kuhu lihtsurelikel asja pole), Kuusamo lähedal, asub see küla, kus Noria Kaitio oma tulevikuks valmistub. Nagu tema isast ja vanaisast, nii peab temastki saama teemeister. Teemeister, kelle asi ei ole mitte ainult läbi viia tseremooniaid, vaid ka olla vee vardja, vee sõber, vee eest hoolitseja. Vesi liigub ja mäletab, veel ei ole algust ega lõppu, nii nagu vesi ja elu käivad koos, käivad koos ka vesi ja surm.

Veega koos käib tee. See täpselt määratlemata – Itäranta ei ole siinmuisi täpselt dateerinud, vaid tahab, et iga lugeja ise otsustaks, kui kaugel tulevikus sündmused toimuvad – tulevikumaailm paistab silma selle poolest, et inimesed ei joo

seal enam kohvi, vaid elu ja vee keskel on olulisel kohal tee, ja mitte lihtsalt tee, vaid sellega kaasnev tseremoonia, mis ei ole ei jaapani ega hiina teetseremoonia, vaid midagi uut, midagi vahepealset, midagi tulevikulist – segu kõigest, mis on olnud. Nagu ka see maailm ise on segu kõigest, mis on olnud.

Prügimäelt leitud teadmatu kasutusega endisaja asjade läbi seob autor tegevustiku tihedalt praegu elanud inimestega ja nendest jäänud esemetega. Huvitav on jälgida, kuidas praegu nii tavalisi asju kirjeldatakse nagu midagi enneolematut, suurt leidu. Millist elust tekitavad cd-plaadid, video- ja muusikakassetid, raadio, plaadimängija. Millist igatsust tekitavad lumi ja jää.

Kõikvõimas vesi, kõikvõimas sõjavägi

Üle kogu selle maailma aga valitseb sõjavägi ja vesi, õigemini selle puudus. Ja veel – globaalse soojenemisega on jõutud nii kaugemale, et Lapimaal kasvavad teepõõsad. Iseäranis kaunid muidugi teemeistri aias.

Sõjaväe kõikvõimsus jõuab peaaegu kõikjale. Kui Noria teemeistriks saamiseni on Kaitio pere olnud isa sõbra Bolini nähtamatu kaitse all, siis nüüd astub lavale Taro, kelle mundrile on kinnitatud üks hõbekala rohkem kui Bolini omale. Taro ei jäta enne, kui on avastanud salajase lätte, kust teemeistri pere pidevalt vett juurde saab. Muidugi on teemeistri pere venoorm suurem kui teistel ja neil on ses ühiskonnas teisi soodustusi, aga kogenud maitsemeel tunneb ära puhta vee. Ka Taro on teemeistri poeg, kes reetis oma isa, et võtta sõjaväelisest diktatuurist, mis võtta annab. Nii algab kassi ja hiire mäng sõjaväe ja noore teemeistri vahel.

Stiililt ja teemalt maailmalõpuromaan

Emmi Itäranta romaan paigutub nii oma teema kui ka stiili poolest maailmalõpuromaanide ritta, kus teiste hulgas seisavad ees näiteks Doris Lessing ja Jeanette Winterson. Neis jõuab maailmalõpp kätte just hoolimatu inimtegevuse tõttu, raiskamine ja üle jõu elamine viivad üleilmse kriisini. Ses tulevikumaailmas on kõik põhjalikult läbi mõeldud – millised alad jäävad vee alla ja kuhu jõuab ookean, kui kogu igijää ära sulab.

Autor ei liialda, ei anna hinnanguid, vaid lihtsalt kirjeldab olukorda. Praegune maailm jõuab raamatu sisse aegade

Emmi Itäranta kohtus lugejatega Tartu Kirjanduse Majas 11. märtsil.

FOTO JUHANI KOIVUVIITA / SOOME INSTITUUT

ja kohtade kaudu – elatakse Skandinaavia Liidus, praeguse Põhja-Norra ja Põhja-Rootsi alad on kaotatud maad, kuhu tavakodanikke ei lasta, praegusi aegu kutsutakse endisajaks, millele järgnes Hämar sajand, kusagil idas on Mos Qua ja Xinjing, kuhu reisimine võtab rongiga nädalaid. See on maailm, kus kõige kohutavam, mis juhtuda võib, on sinine ring.

Selle raamatu puhul tuleb esile tõsta tõlget ja tõlkijat – Kadri Jaanitsa erakordselt paindlik keelekasutus ja taktitunne võõra maailma omaks tegemisel ei tohiks enam üllatada, ent ometi ei jää muud üle. Jaanits oskab iga autori puhul, kui eripärane nende stiil ja kirjutam

mise viis ka poleks, selle kameeleonina omaks võtta ja eesti keeles edasi anda nõnda, nagu oleks see meie keeles kirjutatud.

Emmi Itäranta aga kirjutab juba järgmist raamatut, seegi kord kahes keeles korraga. Nüüd juba natuke teistsugusest maailmast.

Vesi mäletab

Emmi Itäranta

tõlkinud Kadri Jaanits

214 lk, köva köide

Kus elavad õnnelikud inimesed?

KRISTA KUMBERG

Kui minus oleks kasvõi tibake nõida ja võluvõimeid! Seda soovib nii mõnigi tüdruk ja ehk ka mõni poiss. Punaste juustega Friederike avastab oma võimed üsna juhuslikult ja kahetsusväärsetel põhjustel.

Koolikiusamine oli olemas enne, kui see sõna kasutusele võeti. Austria lastekirjanduse klassiku, Anderseni preemia (1984) ja Astrid Lindgreni mälestusauhinna laureaadi (2003) Christine Nöstlinger (1936) esimene raamat „Tulipunane Friederike“ (1970, e. k 2013) vaatleb tiht niisugust juhtumit ja pakub pigem mängulise kui järgimist võimaldava variandi.

Milligipärast on nii, et eriline väljumus kutsub esile eakaaslaste pilkeid. Friederike on punapea ja paksuvõitu, sellest

piisab. Asi muutub hulluks, kui tüdruk kooli läheb. Klassikaaslastel topivad ta poekotti ja mängivad tulekahju kustutamist. Nad koguvad punkte, kes on tüdrukut kooliteel rohkem mänguvibust tabanud.

Autor kirjeldab väljapääsmatut olukorda. Nii tädi Anna, kelle juures laps elab, Friederike ainus sõber postiljon Bruno kui õpetaja püüavad tüdrukut lohutada ja kaitsta, kuid tulemusteta. Võib-olla sellepärast, et nad kasutavad karistamist ja füüsilist sekkumist? Muuseas, keegi ei püüa teiste lastega rääkida ega nende paremale minale või empaatiarehuda. Koolidirektor soovib koguni probleemi eirata, kuni see ise mööda läheb.

Mida Nöstlinger niisuguses olukorras lahendamiseks välja pakub? Ta toob realistliku jutu sisse ühtäkki nõiakunsti. Ni-

melt on tüdruku juuksepehmakas võluvõime – see kõrvetab kiusajaid. Kuid paraku narmimine ei lõpe ja sõpru pole tal endiselt.

Jälle pöörab lugeja küsiva pilgu autori poole. Mida laps niivõrd masendavas olukorras peale peab hakkama? Nöstlinger näeb väljapääsu põgenemises. Vähe sellest, et Friederike juuksed tuld välja löövad, nendega saab ka lennata. Anna-tädi salapärase raamatu vahelt leiab tüdruk oma isa kirja, kus talle jäetakse valikuvõimalus. Kas jääda sinna, kus ta on või: „Kui sa oled õnnetu, tule minu juurde.“ Isa (aga ema?) pidi sõitma maa- le, kus kõik inimesed on sõbralikud, õnnelikud, teevad tööd vaid lõbu pärast ja kellegi üle ei naerda.

Tuleb välja, et vaguraloomuline tädi on samuti õnnistatud võlujuustega, ainult tema on eelistanud kohaneda ja

unustada enese erilisuse. Üheskoos treenitakse lennuks, mis läheb üle kirkutorni ja mille eesmärk on kas paradiis või Shangri La või Utopia. Siin jääb autor ebakonkreetseks.

Ei saa öelda, et see oleks mu meelest parim variant kiusamisjuhtumi lahendamiseks. Empaati arendamiseks ja mõtlemängudeks aga küll.

Tulipunane Friederike

Christine Nöstlinger

tõlkinud Meelis Lainoo

pildid joonistanud

Stefanie Reich

80lk, köva köide

